

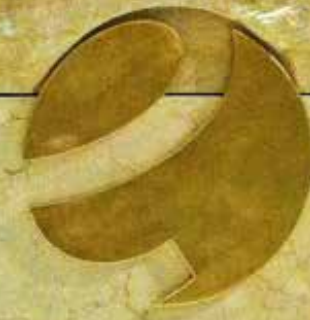
Klatergoud

Hoe het Canadese mijnbouwbedrijf Eldorado Gold het milieu en de lokale levensvoorziening in Griekenland ernstig aantast en door gebruik van Nederlandse brievenbusfirma's geen belasting betaalt

SOMO

1

Onderzoek naar belastingontwijking en mensenrechten

eldorado gold

Het Canadese bedrijf Eldorado Gold heeft recentelijk alle goudwinningsprojecten in Griekenland opgekocht. Het bedrijf is begonnen met het ontginnen van een omvangrijke bovengrondse goud- en kopermijn in Skouries, in de noordoostelijke regio Halkidiki. Deze mijnbouw vereist het rooien van een groot areaal oerbos en omvangrijk gebruik van grondwater. De activiteiten dreigen ook lucht, water en bodem te vervuilen met een giftig mengsel van zware metalen en andere verontreinigende stoffen. Het zal niet verbazen dat de lokale gemeenschappen zich massaal verzetten tegen dit project. Het protest gaat van het indienen van juridische klachten tot het houden van grote demonstraties die door de Griekse staat worden gecriminaliseerd en met politiegeweld beantwoord.

Eldorado Gold en Skouries zijn nationale symbolen voor de verdediging van publieke belangen tijdens de grootste economische crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. De investering van Eldorado Gold werd door de voormalige regering verdedigd als een uitweg uit de economische crisis. Ze gebruikte hiervoor de argumenten dat de belastingopbrengsten ten bate van de Griekse begroting zouden zijn en het project banen zou opleveren die de stijgende werkloosheidscijfers zouden bestrijden. Maar Eldorado Gold gebruikt een ingewikkeld stelsel van brievenbusvestigingen in Nederland en Barbados om te voorkomen dat het belastingen moet betalen in Griekenland. Het betreft een belastingstructuur die mogelijk wordt gemaakt door de wetgeving van de Europese Unie (EU) en Nederland. Samen met andere mogelijkheden voor belastingplanning die het bedrijf ter beschikking staan, zou deze agressieve vorm van belastingplanning toekomstige inkomsten voor Griekenland kunnen vernietigen.

De juridische aanwezigheid van Eldorado Gold in Nederland roept vragen op over de uiteindelijke fiscale en economische bijdrage die een bedrijf met zo'n ingewikkelde fiscale planingsstructuur zal leveren aan een door crisis geteisterd land als Griekenland. In de eerste plaats kijkt dit onderzoek naar de rechtstreekse schending van burger- en mensenrechten en de mogelijke gevolgen voor

Klattergoud

klattergoud <het>

1 vals bladgoud

2 al wat niet echt is

het milieu die voortvloeien uit de werkzaamheden van Eldorado Gold. Ten tweede bekijken we de vermeende economische bijdrage van het bedrijf aan Griekenland en de staatssteun die het bedrijf krijgt. Ten derde analyseert dit rapport de agressieve belastingplanningsstructuur van Eldorado Gold en het effect hiervan op de Griekse belastinginkomsten. Daarnaast geven we een kritische evaluatie van de rol van het fiscale beleid van Nederland en de EU dat belastingontwijking door bedrijven mogelijk maakt. Naast dit specifieke bedrijfsgeval, worden data over buitenlandse directe investeringen (BDI; foreign direct investment (FDI)) geanalyseerd om de grootste belastinglekken voor de Griekse economie te benoemen. Ten slotte bespreekt het rapport het Griekse belastingbeleid vanuit het perspectief van publiek belang, inclusief de recente door de EU, de Europese Centrale Bank (ECB) en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) – beter bekend als de Trojka – opgelegde maatregelen voor begrotingsconsolidatie.

Het uitblijven van de vermeende bijdrage van Eldorado Gold aan de overheidsfinanciën roept de vraag op of het streven naar buitenlandse investeringen daadwerkelijk leidt tot duurzame economische ontwikkeling. Zeker als de effecten op het milieu en de democratie ook worden meegewogen.

Investeringen in de mijnbouw lossen het schuldenprobleem niet op

Griekenland is getroffen door een schulden crisis die zo ernstig is dat het land afhankelijk is van externe financiering en is onderworpen aan de structurele aanpassingsprogramma's die werden opgelegd door de Trojka. De schulden crisis in combinatie met het bevorderen van de ontginning van natuurlijke hulpbronnen door buitenlandse investeerders in een poging de financiële positie te verbeteren, roepen beelden op van Afrika en Latijns-Amerika in de jaren tachtig. Grondstoffenwinning in de context van een zwakke overheid en politieke corruptie heeft echter niet geleid tot eerlijke en duurzame ontwikkeling, maar juist tot ontwijking en ontduiking van belastingen. Belastinginkomsten vormen een belangrijke correctie op

ongelijkheid, aangezien belastingen de herverdeling van rijkdom in een maatschappij mogelijk maken. Belastingontwijking door bedrijven is verreweg de grootste oorzaak van gaten in overheidsbegrotingen, en is alomtegenwoordig in ontwikkelingslanden, en ook in Griekenland. Belastingontwijking en -ontduiking zijn zeer gangbaar in de mijnbouwsector. De realiteit van mijnbouwoperaties en grootschalig geschuif met winsten in deze sector, steekt daarom schril af tegen de beloftes die investeerders en regeringen maken aan hun burgers en de gemeenschappen die getroffen worden door mijnbouw, namelijk dat er banen en publieke inkomsten gegenereerd zouden worden.

2

Eldorado Gold in Griekenland een mensenrechtencasus

Er zijn ernstige controverses op het gebied van het milieu en mensenrechten verbonden aan de activiteiten van Eldorado Gold in Halkidiki en Thracië. Dagbouw met omvangrijke ontginningen en dagelijks gebruik van explosieven, naast het grootschalig ontwateren van de aquifer, brengt aanzienlijke schade toe aan het milieu en de lokale bevolking. Bovendien leidt het tot een verlies van banen in de bestaande sectoren van de economie. Onafhankelijke wetenschappelijke rapporten hebben ernstige tekorten en gebreken gevonden in het door het bedrijf ingediende milieueffectrapportage en een algemene onderschatting van de negatieve gevolgen van het project. De onderzoeken voorspellen dat de mijnbouwwerkzaamheden en het daaraan verbonden kappen van bossen op bergachtig terrein, naast de chemische vervuiling, zorgen voor ernstige bodemerosie, vervuiling van water en lucht, en uitputting van grondwaterreserves.

Daar komt bij dat er serieuze twijfel bestaat over de rechtsgeldigheid van het contract tussen Eldorado Gold en de Griekse staat. De bouw van een goudverwerkingsfabriek en de binnenlandse verwerking van de erts zijn de meest fundamentele verplichtingen in het contract. De toepasbaarheid van de gekozen verwerkingstechnologie voor de specifieke metaalerts die in Halkidiki gewonnen wordt, wordt betwist.

Lokaal verzet tegen de projecten van Eldorado Gold wordt zwaar onderdrukt door de Griekse staat en beantwoord met politiegeweld en vergaande criminalisering. De mijnbouwoperaties worden dus vergezeld van een hoog prijskaartje voor de lokale gemeenschappen en het milieu. Elke vorm van democratische controle was afwezig als het gaat om de projecten van Eldorado Gold. Lokale bewoners verklaren dat ze niet afdoende zijn geraadpleegd en dat essentiële informatie over de mogelijke gevolgen van de projecten hen door het bedrijf is onthouden.

3

Hoe Eldorado Gold profiteert van staatsubsidies

Het vereist een kosten-batenanalyse om te beoordelen of buitenlandse investeringen economisch profijtelijk zijn voor de Griekse economie. Banen en belastingopbrengsten van investeringen moeten worden verrekend met de voordelen die investeerders krijgen, zoals belastingverlagingen, vrijstellingen of andere vormen van overheidssteun. In het geval van Eldorado Gold varieert de staatssteun van exportkredieten uit Canada en fiscale, procedurele en contractuele stimuleringsmaatregelen in Griekenland tot fiscale voordelen in Nederland en Barbados.

- **De Canadese Export Krediet Maatschappij** (EDC) heeft Eldorado Gold een lening verstrekt van tussen de CA\$ 25 miljoen en CA\$ 50 miljoen voor 'algemene' bedrijfsdoeleinden. Waarschuwingen over negatieve ecologische en sociale gevolgen werden door de EDC genegeerd.
 - **Het Perama Hill-project** van het bedrijf in de Griekse regio Thracië profiteert van het **Griekse** fast track-investeringsprogramma. Dit programma bevat royale fiscale prikkels. Desondanks is er geen kosten-batenanalyse uitgevoerd.
 - **Griekenland** gaf een dochteronderneming van Eldorado Gold, Hellas Gold SA, zeer gunstige contractuele voorwaarden wat betreft de overdracht van de mijnen en stukken land. Het bedrijf is ontheven van alle juridische aansprakelijkheid die voortvloeit uit de mijnbouwactiviteiten van de vorige eigenaars.
- Eldorado Gold** stuurt haar investeringen via **Nederland en Barbados**, wat een aanzienlijke vermindering van de belastingbetaling in Griekenland mogelijk maakt. Dit kan worden beschouwd als een vorm van overheidssubsidie.

Staten hebben de plicht om mensenrechten op internationaal niveau te beschermen. Dit onderzoek toont aan dat er ernstige risico's bestaan voor de staten die de activiteiten van Eldorado Gold in Griekenland faciliteren, waaronder Canada en Nederland. Desondanks verbinden staten aan de levering van subsidies en fiscale voordelen geen voorwaarden wat betreft een verantwoord sociaal en ecologisch beleid.

4

Belastingen ontwijken via Nederland

“In the current international fiscal environment, the Dutch holding company regime is still the most popular holding regime in the world. The primary reason for this popularity is its tax efficiency (mostly 0% tax), the flexibility of Dutch corporate and tax law and its relatively low cost of incorporation and annual maintenance.”

Tax Consultants International

Er zijn aanwijzingen dat de mijnbouwsector grootschalig gebruik maakt van agressieve fiscale planning. Mijnbouwbedrijven kunnen hun fiscale afdrachten met legale en illegale methoden tot een minimum beperken. ‘Agressieve fiscale planning’ speelt zich af in juridisch grijs gebied en maakt het mogelijk om winsten te verschuiven van landen met hoge belastingen naar landen met lage belastingen via verwante bedrijven in doorsluislanden. Onderzoek van Publish What You Pay wees uit dat Nederland, na het Amerikaanse rechtsgebied Delaware dat strikte geheimhouding kent, de op één na meest favoriete jurisdictie is voor de tien grootste extractieve bedrijven ter wereld als het gaat om het vestigen van dochterondernemingen. Nederland is inderdaad op papier de grootste investeerder ter wereld omdat het zoveel belastinggerelateerde investeringen trekt die via brievenbusfirma’s lopen.

De fiscale planningsstructuur van Eldorado Gold omvat een aantal Nederlandse dochterondernemingen die gekoppeld zijn aan belastingparadijs Barbados. Eldorado Gold maakt gebruik van Nederlandse brievenbusbedrijven om mijnbouw te financieren in Roemenië, Griekenland en Turkije. Met uitzondering van één dochteronderneming heeft geen van de Nederlandse bedrijven medewerkers, terwijl ze samen bijna € 2 miljard aan activa bezitten. De structuur werd in 2012 geconsolideerd met de overname van het Canadese bedrijf European Goldfields, waarmee Eldorado Gold een bedrijfsstructuur erfde waarin Nederlandse dochterondernemingen een centrale rol spelen. Door een coöperatie (Eldorado Gold Coöperatief UA) en een financieringsstructuur op te zetten met een groepsmaatschappij in Barbados, heeft het bedrijf deze structuur inmiddels verder uitgebreid.

Corporate income tax
revenue loss for Greece
€ 1.7 million

Withholding tax
revenue loss for Greece
€ 0.7 million

 ELDORADO GOLD
BARBADOS LTD

 ELDORADO GOLD
NETHERLANDS BV
GREECE BV

 HELLAS GOLD SA

De financieringsstructuur van Eldorado Gold

Bij winstverschuivingen worden kosten gemaakt of opgeblazen en afgetrokken van de winst, waardoor de vennootschapsbelasting afneemt. Dit onderzoek heeft alleen gekeken naar één vorm van belastingontwijking, namelijk winstverschuiving door middel van leningen. Eldorado Gold's Griekse dochteronderneming Hellas Gold SA financiert haar activiteiten door de uitgifte van obligaties, die een vorm van lening zijn en waarover de dochteronderneming rente moet betalen aan de obligatiehouders. Alle obligaties zijn opgekocht door Nederlandse dochterondernemingen, waarvan er twee worden gefinancierd met leningen van een groepsmaatschappij in Barbados. De rente wordt dus verschoven van Griekenland naar Nederland en van daar naar Barbados.

Deze Nederlandse financieringsstructuur betekende – in tegenstelling tot directe financiering door de Canadese moedermaatschappij – voor Eldorado Gold een besparing (en dus een gemist bedrag voor de Griekse overheid) van meer dan € 700.000 aan bronbelastingen over vijf jaar en € 1.700.000 in de vennootschapsbelasting in twee jaar. Sinds het begin van de activiteiten in 2009 is het bedrag van de financiering door Nederlandse brievenbusbedrijven exponentieel verhoogd. Als deze trend wordt doorgezet, worden de toekomstige inkomstenverliezen nog veel groter.

Wat zijn bronheffingen?

Een bronheffing of withholding tax (WHT) is een belasting die automatisch in mindering wordt gebracht op een betaling tussen twee partijen. De meest bekende vorm is de inkomstenbelasting die wordt ingehouden op het loon van een werknemer door de werkgever. Bronbelastingen worden ook geheven over passief inkomen (dat wil zeggen inkomen dat niet is gegenereerd door materiële activiteiten, zoals rente, dividenden en royalty's) tussen de dochterondernemingen van een concern in verschillende rechtsgebieden. Dit zijn belangrijke belastingen, vooral in landen met een slecht functionerende belastingdienst, want ze zijn een

makkelijk te innen vorm van inkomsten voor de overheid. Bronbelasting op rente en royalty's zijn ook belangrijk omdat ze tegenagaan dat bedrijven het betalen van bronbelasting in het land waar de economische waarde wordt gecreëerd kunnen ontwijken. Multinationals als Apple, Google en Starbucks zijn zeer bedreven in het ontwijken van deze belastingen door het gebruiken van constructies, zoals het financieren van leningen en het betalen van royalty's. De belastingen kunnen door bedrijven gecompenseerd worden onder de geldende nationale of verdragswetten die moeten voorkomen dat hetzelfde inkomen tweemaal belast wordt.

0%

PARENT COMPANY/
SHAREHOLDER
(TAX HAVEN)

LOW(NO) TAX COUNTRY

- No or low corporate income tax
- Bank secrecy

HOLDING
MAILBOX COMPANY (NL)

CONDUIT COUNTRY

- No withholding tax on outgoing payments
- Participation exemption
- Tax ruling

Insufficient financial transparency to detect abuse

Double Taxation Agreement
No or Low taxation at source

EU Directives
No taxation at source

COUNTRY OF OPERATION

PASSIVE INCOME
SHIFTED OUT OF HIGH TAX SOURCE STATE

Europese en Nederlandse belastingwetgeving holt Griekse belastinggrondslag uit

De fiscale wetgeving van de EU en Nederland leidt tot uitholling van de belastinggrondslag in Griekenland. De EU-richtlijn voor royalty's en rente en de Nederlandse nationale belastingwetgeving vergemakkelijken dit soort winstverschuivingen en door middel van rente-inkomsten. De EU-richtlijn bepaalt dat Griekenland geen bronbelasting kan heffen op uitgaande rentebetalingen tussen gerelateerde dochterondernemingen die in EU-lidstaten zijn gevestigd. Als de Griekse activiteiten rechtstreeks door de Canadese moedermaatschappij zouden zijn gefinancierd, had Griekenland een bronbelasting kunnen heffen van tien procent. De Nederlandse regelgeving voorkomt dat er belasting op deze rente-inkomsten geheven wordt. Rentebetalingen die worden uitgekeerd aan Barbados zijn niet onderworpen aan bronheffing omdat Nederland geen bronbelasting heft op uitgaande rente en royalty's, zelfs als deze naar belastingparadijzen gaan. Bovendien is het Nederlandse dochterondernemingen toegestaan om rentebetalingen af te trekken van hun winst.

Er is een duidelijke trend waarneembaar in de Nederlandse financiering van obligaties van de Griekse dochteronderneming van Eldorado Gold. Deze uitholling van de belastinggrondslag in Griekenland vormt een belangrijk verlies aan vennootschapsbelasting indien de Griekse operaties in de toekomst winst zouden maken. In tijden van beperkte operationele activiteiten en winst, zou dit kunnen betekenen dat alle verschuldigde belastingen in een bepaald jaar weggevaagd worden. Daarbij moet worden opgemerkt dat hier slechts één mechanisme voor belastingontwijking werd onderzocht. Samen met andere mogelijkheden voor belastingontwijking waarover het bedrijf beschikt – in het bijzonder verrekenprijzen, oftewel de prijsbepaling van transacties binnen groepsverhoudingen – zou het goed mogelijk zijn dat de verliezen door belastingontwijking zo omvangrijk zijn dat dit mijnbouwproject een financieel verlies voor Griekenland betekent, zelfs zonder externe effecten als schade aan het milieu in beschouwing te nemen.

5

Investeringsen tussen Griekenland en belastingparadijzen in de EU

“It may be legal, but it is immoral to allow the plunder of natural resources in any part of the world for the benefits only of the investors.”

Jamie Kneen, Canada Mining Watch

Als we verder kijken dan dit specifieke geval, toont een analyse van de Griekse bilaterale investeringspositie aan dat Nederland, evenals Luxemburg en Cyprus, dient als belastingparadijs voor bedrijven die actief zijn in Griekenland. Grote investeringen of stromen daarvan geven meestal aan dat er een actieve economische relatie tussen twee landen bestaat. Als echter een groot deel van de investeringen plaatsvindt via brievenbusfirma's, kan dat ook wijzen op fiscale planning waarbij gebruik wordt gemaakt van deze rechtsgebieden. De drie landen bieden gulle belastingvoordelen en dienen als grote financiële draaischijven voor multinationale ondernemingen (MNO's). Dit leidt tot fiscale uitholling van het volume van belastbare transacties tussen deze belastingparadijzen en Griekenland.

Uit berekeningen van de Nederlandse investeringen die verband houden met brievenbusfirma's in Griekenland die zijn gemaakt op basis van gegevens over investeringen van het IMF en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) blijkt dat bijna tachtig procent van de directe investeringen vanuit Nederland naar Griekenland wordt omgeleid via deze doorsluisentiteiten. Dit betekent dat het geen echte Nederlandse investeringen zijn, maar eerder investeringen die worden omgeleid voor fiscale doeleinden. Vergelijkbare berekeningen kunnen op dit bilaterale niveau niet worden gemaakt voor Luxemburg, omdat Luxemburg deze gegevens niet openbaar maakt. Wereldwijd gaat negentig procent van de investeringen van en naar Luxemburg via brievenbusfirma's. Dit duidt op een vergelijkbaar percentage voor investeringen van Luxemburg in Griekenland.

Buitenlandse bedrijven maken gebruik van Nederlandse en Luxemburgse brievenbusfirma's om in Griekeland te investeren

Gegevens over buitenlandse directe investeringen suggereren dan ook dat Nederland en Luxemburg de voorkeurslanden zijn van bedrijven via welke zij hun investeringen zo structureren dat zij geen belasting hoeven te betalen in Griekenland. Cijfers over investeringen geven ook aan dat bedrijven uit Griekenland, Italië, Portugal en Spanje sinds de crisis in 2007 toesloeg in toenemende mate hun investering via Nederland en andere belastingparadijzen binnen de EU hebben gesluisd om belasting te vermijden, waarschijnlijk om te ontsnappen aan de verhoging van de vennootschapsbelasting die werd ingesteld als antwoord op de groeiende overheidstekorten.

Er wordt in dit verslag een aantal grote buitenlandse bedrijven genoemd die hun investeringen in Griekenland via Nederland structureren; een selectie hiervan is hiernaast weergegeven. Hoewel de lijst onvolledig is en er verder onderzoek nodig is om specifieke gevallen van belastingontduiking of -ontwijking te bewijzen, wijst deze tabel op het wijdverbreide gebruik van agressieve structuren van fiscale planning van buitenlandse ondernemingen in Griekenland in alle economische sectoren.

Dit zou de belastingautoriteiten in Griekenland moeten alarmeren om zulke structuren zorgvuldig te bestuderen. Luxemburg en Nederland zouden moeten samenwerken met Griekenland om de gaten te dichten. De bevindingen zouden zeker de bezorgdheid van beleidsmakers moeten opwekken – niet alleen in Griekenland, Nederland en Luxemburg, maar ook in de EU – en moeten aanzetten tot politieke en beleidsmatige maatregelen om nauwer samen te werken en een bindende wetgeving door te voeren om zo de uitholling van de belastinggrondslag en winstverschuiving door grote multinationals uit te bannen.

Company

Industry

mailbox company in

Babcock & Brown (Australia)	Investment / consultancy	Luxembourg
BAWAG PSK (Austria)	Banking	Luxembourg
Bayer (Germany)	Pharmaceutical	Netherlands
BMW (Germany)	Automobile	Netherlands
Coca-Cola HBC AG (Switzerland)	Beverages and bottling	Netherlands
Dole (USA)	Packaged foods	Netherlands
Edison Spa (Italy)	Energy	Netherlands
EFG Group (Switzerland, Greek-owned)	Banking	Luxembourg
Eldorado Gold Corp (Canada)	Mining	Netherlands
EMC Corporation (USA)	IT Hardware	Netherlands
Euronet Worldwide Inc (Delaware USA)	Electronic Payments	Netherlands
Footlocker (USA)	Sportswear & Footwear	Netherlands
Havells India Ltd (India)	Lighting	Netherlands
Mondi Plc (UK)	Packaging & Paper	Netherlands
Robert Bosch GmbH (Germany)	Household Appliances	Netherlands
The Sol Group (Italy)	Medical, Industrial Gas	Netherlands

Sources Bloomberg, Bureau Van Dijk (Orbis), Dutch Chamber of Commerce, ThePressProject/ICLIJ

6

Regressieve belastingen en maatregelen van de Trojka

De door de Griekse schuldeisers –gezamenlijk bekend als ‘de Trojka’- opgelegde fiscale en investeringsmaatregelen bevorderen de privatisering van zaken die van algemeen belang zijn. Dit gebeurt met verwoestende sociale en economische gevolgen. In de periode van zes jaar (2007-2013) is het Bruto Binnenlands Product (BBP) van Griekenland met bijna een vijfde gekrompen, zijn de investeringen voor meer dan de helft afgenomen, is de binnenlandse vraag met een kwart verminderd, en dat terwijl de staatsschuld met meer dan twee derde gestegen is. In 2012 werd vijfendertig procent van de bevolking in Griekenland bedreigd met armoede of sociale uitsluiting, terwijl het percentage voor kinderen onder de 15 (38,7%) en vrouwen (35,2%) nog hoger lag. De inkomensongelijkheid was ook hoog en bleef stijgen. Onderzoek heeft aangetoond dat de bezuinigingsmaatregelen in Griekenland bewerkstelligd hebben dat bijna een miljoen mensen geen toegang tot gezondheidszorg hebben, wat heeft geleid tot stijgende kindersterfte, hiv-infecties en zelfdodingen.

Centraal in het economisch onrecht in Griekenland tegenwoordig is het regressieve belastingregime van het land. Een regressief fiscaal regime werkt tegen de belangen van de armen en de middenklasse in door onevenredige heffing van indirecte belastingen op consumptie (zoals belasting toegevoegde waarde, btw). Een beter systeem voor Griekenland zou zijn het verhogen van de belastinginkomsten door middel van directe belastingen op het inkomen of erfenissen van rijkere delen van de samenleving, grote bedrijven en elites. Het regressieve karakter van het Griekse belastingstelsel werd verergerd door de maatregelen voor ‘fiscale consolidatie’ die werden opgelegd door de Griekse schuldeisers, de EU, de ECB en het IMF. De last van de belastingverhoging werd gelegd op werknemers in loondienst, waardoor de lagere- en middeninkomensgroepen bijzonder hard werden getroffen. Tegelijkertijd hebben grote bedrijven baat gehad bij de hervormingen door investeringsvriendelijke maatregelen. De Trojka, met name het IMF, heeft erkend dat belastingontduiking een belangrijk probleem vormt voor de mobilisatie van lokale middelen voor economische ontwikkeling (domestic resource mobilisation). Verrassend genoeg zijn buitenlandse bedrijven zoals Eldorado Gold of andere investeerders die in dit rapport worden belicht, grotendeels buiten beeld gebleven bij publieke en beleidsdiscussies. Deze omissie heeft ook betekend dat de verantwoordelijkheid van de Europese lidstaten in de erosie van de Griekse overheidsfinanciën is genegeerd.

Conclusies en aanbevelingen

CUT THE DEPT
IMF GO HOME

Er bestaan ernstige zorgen over mensenrechten met betrekking tot de grootschalige mijnbouwactiviteiten van Eldorado Gold in Halkidiki, Griekenland. Deze zorgen variëren van vervuiling van land, water en lucht, tot aan de gewelddadige onderdrukking van legitiem lokaal verzet tegen het project dat de lokale middelen van bestaan bedreigt. De Milieu Effect Rapportage van het bedrijf is gebrekkig en de door haar voorgestelde technologie is twijfelachtig. Waarom werd een dergelijk controversieel project dan ondersteund door de vorige Griekse regering? Het antwoord ligt in de misvatting dat directe (en grootschalige) buitenlandse investeringen ten goede komen aan economische ontwikkeling. Het scheppen van banen en genereren van belastinginkomsten waren noodzakelijk voor het door schulden geteisterde land. Uit een analyse van de financiering van leningen van de onderneming blijkt echter dat toekomstige winsten in Griekenland aanzienlijk zullen worden verminderd. Bovendien biedt de financiering van leningen slechts één mogelijkheid tot belastingontwijking voor wereldwijd opererende bedrijven. Andere, zoals de manipulatie van verrekenprijzen (transfer mispricing), zijn bijzonder wijdverbreid in de mijnbouw. Daarbij komt dat de economische voordelen van eventuele toekomstige belastinginkomsten moeten worden gezien in het licht van de kosten voor de overheidsfinanciën die tot nu toe zijn gemaakt, waaronder gulle overheidssteun die aan het bedrijf werd verstrekt door Canadese, Griekse en Nederlandse overheden.

Als we verder kijken dan dit individuele geval, laat een analyse van de Griekse bilaterale investeringsposities zien dat Nederland, evenals Luxemburg en Cyprus, dient als belastingparadijs voor buitenlandse bedrijven die actief zijn in Griekenland. Deze uitholling van de belastinggrondslag berooft Griekenland van de broodnodige publieke middelen om de mensenrechten van haar burgers in tijden van economische crisis te beschermen. De verantwoordelijkheid van de staten ligt niet alleen in het stoppen van de uitholling van de belastinggrondslag, die mogelijk gemaakt wordt door het schadelijke belastingbeleid dat zij voeren, maar ook in het stoppen van de schadelijke impact van bedrijven die opereren vanuit hun rechtsgebied. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen Canada (waar het hoofdkantoor gevestigd is), Nederland (waar het directe moederbedrijf van de Griekse dochteronderneming onderdak heeft) en Griekenland (gastheer van de controversiële activiteiten).

Het volledige rapport geeft een aantal gedetailleerde aanbevelingen. Enkele van de belangrijkste zijn:

Eldorado Gold

- **Het bedrijf** zou moeten stoppen met het gebruik van agressieve fiscale planningsmethoden en zou alle financiële verslagen van de dochterondernemingen gevestigd in Barbados, de Kaaimaneilanden en de Britse Maagdeneilanden moeten publiceren.
- **Het bedrijf** zou de weerstand tegen de mijnbouwplannen door de lokale gemeenschap moeten respecteren en zich onthouden van het bevorderen en het nastreven van mijnbouwontwikkeling in het geval van duidelijke maatschappelijke verdeeldheid en weerstand.

Nederland

- **De regering** zou zich moeten onthouden van het verstrekken van fiscale voordelen aan Eldorado Gold. Bovendien zou de regering zorg moeten dragen voor de implementatie van algemene regels tegen misbruik, zoals voorgesteld werd door de Europese Commissie in haar actieplan tegen belastingontduiking en een minimale bronbelasting moeten invoeren op uitgaande rentebetalingen.
- **De regering** zou samen met Griekenland gecoördineerde maatregelen moeten nemen om belastingontwijking door bedrijven via haar rechtsgebied te identificeren, mazen in de bestaande fiscale wetgeving moeten dichten en boetes moeten opleggen aan bedrijven die agressieve belastingontwijking blijken te praktiseren.
- **De regering** moet wettelijk eisen dat Eldorado Gold uitvoering geeft aan en publiekelijk rapporteert over maatregelen van 'gepaste zorgvuldigheid' (due diligence) voor specifieke mensenrechten met betrekking tot de gevolgen voor mensenrechten van haar buitenlandse activiteiten, met inbegrip van Griekenland.
- **De regering** zou moeten afzien van het nastreven van een op bezuinigingen gericht hervormingsbeleid en zou steun moeten geven aan het hervormingsprogramma van de huidige regering, onder andere in de vorm van een kwijtschelding van schulden.

Canada

- **Canada's exportkredietmaatschappij** EDC zou haar financiële steun aan Eldorado Gold moeten stopzetten op basis van de gegevens die door Hellenic Mining Watch en dit rapport werden verschaft.
- **De regering** zou een bindende wetgeving moeten opstellen en implementeren voor uitgebreide 'gepaste zorgvuldigheid' (due diligence) door ECD om zich ervan te verzekeren dat Canada voldoet aan haar internationale verplichtingen op het gebied van de mensenrechten.

Griekenland

- **De Griekse regering** zou haar contract met Hellas Gold SA moeten herzien en analyseren of het mijnbouwproject het publieke belang dient.
- **De Griekse regering** zou onderzoek moeten doen naar politiegeweld tegen demonstranten in Halkidiki, het democratische recht om te protesteren moeten beschermen en een einde moeten maken aan de criminalisering van de lokale gemeenschap die zich verzet.
- **De lokale gemeenschap** zou het recht moeten hebben op bevoegdheid tot directe en eenduidige besluitvorming met betrekking tot de grond waar ze op leven en waar ze economische bestaansmiddelen uit ontlenen.
- **De Griekse overheid** zou de huidige vrijstelling op moeten heffen die de gebieden Skouries, Mavres Petres en Olympias in Halkidiki vrijwaren van het recent (2014) goedgekeurde River Basin Management Plan for Central Macedonia (MPCM) voor Centraal-Macedonië en de EU-waterrichtlijn (2000/60/EG) volledig moeten implementeren.
- **De Griekse overheid** zou een effectrapportage moeten uitvoeren van de geclaimde toekomstige economische bijdrage van Eldorado Gold aan de Griekse economie, inclusief de kwantificering van de externe effecten en kosten van fiscale prikkels of andere openbare steun.
- **De Griekse overheid** zou een progressiever belastingstelsel moeten ontwikkelen en een einde moeten maken aan de grootschalige belastingontwijking en -ontduiking door vermogende particulieren en grote bedrijven.

De Europese Unie

- **De EU** zou de richtlijn voor rente en royalty's moeten wijzigen teneinde de uitholling van de belastinggrondslag te stoppen, en een volwaardig parlementair onderzoek in moeten stellen naar belastingontwijkingsschandalen om te waarborgen dat er publieke en onafhankelijke controle komt op deze vorm van fiscale uitholling.
- **De Europese Commissie** zou haar op bezuinigingen gerichte hervormingsprogramma voor Europese schuldenstaten moeten beëindigen en het hervormingsprogramma van Syriza in Griekenland moeten steunen, onder andere in de vorm van een kwijtschelding van schulden en het verstrekken van liquiditeit.
- **De EU** zou met alle lidstaten moeten samenwerken zodat de algemene anti-misbruikregel die wordt voorgesteld in het actieplan tegen belastingfraude in de nationale wetgeving wordt opgenomen.

Verder onderzoek

- **Er is een analyse** wenselijk van andere methoden van winstverschuiving die mogelijk door Eldorado Gold in Griekenland worden gebruikt, en van mogelijke uitholling van de belastinggrondslag in alle landen, met name Roemenië en Turkije, waar het bedrijf actief is.
- **Onderzoek** is nodig naar de mensenrechtenimpact van activiteiten van het bedrijf in de landen waar activiteiten plaatsvinden en naar de verantwoordelijkheid van de landen die daarvoor staatssteun geven, waaronder Nederland en Canada.
- **Nader onderzoek** is nodig naar fiscale rechtvaardigheid in de Europese Unie; dit omvat onder andere een analyse van het verband tussen belastingontwijking door bedrijven en mensenrechten en bezuinigingsbeleid.

ELDORADO
~~X~~ GOLD
GO HOME

“It’s citizens doing politics. If the citizens don’t get involved in politics, others will. And that opens the door to them robbing you of democracy, your rights and your wallet.”

Pablo Iglesias, politiek leider van de Spaanse beweging Podemos

Oproep tot actie

Een historische kans

De kern van het huidige politieke en economische systeem in Europa wordt gevormd door beleid dat financiële en sociale verliezen genereert voor het publiek. Tegelijkertijd worden private winsten actief bevorderd en beschermd door Europese overheden. In Griekenland is deze status quo onlangs opgeschud door de overweldigende overwinning van de anti-bezuinigingspartij Syriza. In Spanje kwamen recentelijk zo'n 150.000 mensen bijeen op Puerta del Sol voor een manifestatie door de eenjarige linkse partij Podemos ('wij kunnen'), die een gerede kans maakt om te winnen bij de volgende algemene verkiezingen later dit jaar. Het mandaat dat het publiek deze nieuwe politieke partijen geeft is duidelijk: een einde aan de bezuinigingsmaatregelen en een herverdeling. Deze eis biedt ons de unieke gelegenheid om de politieke antwoorden van Griekenland, Spanje en de EU op de Europese schulden crisis te wijzigen en alternatieven te ontwikkelen die sociale en economische rechtvaardigheid bevorderen.

In schril contrast met de regeringen uit het verleden heeft de onlangs verkozen Griekse regering zich publiekelijk tegen Eldorado Gold's goudmijnproject gekant. De nieuwe viceminister van Milieu, Yannis Tsironis, heeft verklaard dat de regering alle vergunningen die zijn afgegeven aan Eldorado Gold opnieuw zal bekijken. Tot annulering van het contract is nog niet besloten en er staan grote belangen op het spel: US\$ 2,7 miljard – bijna de helft van de wereldwijde activa van de onderneming – zijn geïnvesteerd in Griekenland. Ook zal er een oplossing moeten worden gevonden voor eventuele banen die verloren gaan als gevolg van een sluiting of afbouw van de mijnen. Er is nu een unieke mogelijkheid om de fiscale kloof van de EU te sluiten en verandering aan te brengen in het steunbeleid aan de banken van de Trojka dat hoofdzakelijk particuliere belangen gediend heeft. Beide hebben geleid tot een massale herverdeling van de rijkdom. Banken uit Duitsland, Frankrijk en andere Europese landen hebben riskante leningen met hoge winstmarges verstrekt aan Griekenland. Toen die leningen niet konden worden terugbetaald, heeft

het steunbeleid van de Trojka private schulden omgezet in publieke. In 2010 besloeg de Griekse overheidsschuld 110% van het BBP. Na het Trojka-programma is dit cijfer gestegen tot 175%. De Griekse crisis is in feite een crisis van de Europese banken.

Het geval van belastingontwijking van Eldorado Gold – evenals de enorme hoeveelheden geld die via Nederlandse en Luxemburgse brievenbusfirma's uit Griekenland verdwijnen – illustreren dat de verantwoordelijkheid voor het Griekse fiscale tekort niet alleen bij de Griekse staat ligt. De Griekse minister van Financiën Yanis Varoufakis heeft erkend dat Griekenland 'een groot probleem heeft met belastingontduiking via verrekenprijzen' en drong er bij zijn Duitse en Europese collega's op aan een grensoverschrijdende oplossing te steunen. Nederland, Luxemburg en de EU hebben op het gebied van belastingen en investeringen een beleid dat uitholling van de belastinggrondslag vergemakkelijkt en private belangen boven het algemeen belang stelt. Hierdoor moet Griekenland de broodnodige binnenlandse middelen ontberen om te betalen voor sociale basisvoorzieningen.

Wat aan de verandering van dit politieke landschap heeft bijgedragen is de (her)opkomst van basis-solidariteitsbewegingen die door de gemeenschap geleid worden. Initiatieven voor sociale en economische ondersteuning zijn ontwikkeld als antwoord op falende staatsvoorzieningen. Naast het bieden van directe steun, zijn deze initiatieven echter ook een vorm van het beoefenen van democratische besluitvorming en collectieve actie. De reactie van een Britse journalist bij het zien van de Griekse solidariteitsbeweging: 'Het is een heel nieuw model – en het werkt!' Dit citaat is veelzeggend op twee punten. Ten eerste zijn basisdemocratie en solidariteit niet nieuw, maar kennen ze een bloeiende geschiedenis in Europa. Hun omschrijving als zouden ze nieuw zijn echter, toont de mate aan waarin de ideologie van 'No Alternative' (voor het kapitalisme) van Thatcher en 'No Society' (alleen individuen) niet alleen de Europese politiek heeft doordrongen, maar ook de publieke verbeelding. Ten tweede suggereert dit commentaar dat de publieke verbeelding momenteel wellicht aan het verschuiven is naar de verkenning van alternatieven. Of die succesvol zullen zijn is een kwestie van het aantonen van de levensvatbaarheid van sociale gemeenschappen en van de weerstand tegen de oppermacht van de markt.

Protest en solidariteit

Democratische en egalitaire economische alternatieven zijn mogelijk, maar systemen veranderen alleen wanneer mensen zich organiseren en de heersende machten verantwoordelijk houden voor hun beleid. Dan zullen de besluitvormers gedwongen worden omstandigheden te creëren waaronder alternatieven kunnen worden ontwikkeld en uitgevoerd. Een alternatieve economische rechtvaardigheid vereist dus ook een alternatief voor het huidige representatieve democratische systeem dat nauw verweven is met de belangen van het zakenleven. Een noodzakelijke tegenmacht vereist brede bewegingen gebouwd op democratische beginselen en solidariteit. Een alternatief economisch model voor Europa dat het algemeen belang dient, zou door alle Europese burgers moeten worden geëist. Dit vereist solidariteit met Griekenland op basis van het inzicht dat er een materieel gedeeld belang tussen de gewone mensen in alle Europese landen bestaat om deze alternatieven te ontwikkelen. Het geld dat aan Griekenland werd geleend onder voorwaarden van zware besparingsmaatregelen is immers grotendeels bij de Europese banken beland. Macro-economische onevenwichtigheden vereisen politiek-economische oplossingen. De eerste stap in de goede richting zou die van een schuldenuitvoering zijn, waarbij geanalyseerd en bekritiseerd wordt waar publieke middelen belanden. Ook moeten belastingontduiking en -ontwijking worden aangepakt. Europese burgers moeten pleiten voor het beëindigen van de ondersteuning door hun land van bezuinigingsmaatregelen in de door schulden geteisterde Europese economieën en aan beleid dat in andere landen bijdraagt aan het uithollen van de overheidsfinanciën.

Opbouwen van kennis

Alternatieven vereisen kennis, variërend van technische tot politieke expertise. Sociale bewegingen, academici en organisaties zijn constant bezig om deze expertise op te bouwen als een alternatief voor bestaande instituten en politieke en economische elites. Vakbonden, maatschappelijke organisaties, verenigingen en politieke organisaties kunnen als inspiratie dienen voor deze alternatieven. Meedoen met of bijdragen aan deze bestaande organisaties is een manier om in actie te komen. Zelfs het participeren in buurtinitiatieven en zelf-georganiseerde economische productie kunnen uitgroeien tot bloeiende alternatieven voor het huidige economische model.

Voor meer informatie en voorbeelden van concrete acties, zie de volgende organisaties en campagnes:

- › [TroikaWatch](#)
- › [Griekse schuld auditing-campagne](#)
- › [Wereldwijde campagne om zakelijke straffeloosheid](#)
- › [Blockupy \(Dutch\)](#)
- › [Blockupy \(German\)](#)
- › [Ander Europa \(Dutch\)](#)
- › [Corporate Watch](#)

Colofon

Het volledige rapport en onderzoeksresultaten, zoals referenties naar wetenschappelijke studies, jaarrekeningen van het bedrijf en investeringsdata zijn beschikbaar op de SOMO website.

Ontwerp & Infographics: GETLOS design & fotografie www.getlos.nl

Copyright foto's: Giannis Papanikos (p1), Kurtis Stewart (p2), Istockphoto (p16), Nikos Pilos (p4, p6, p28, p32), Louisa Gouliamaki (p8, p22), Orhan Tsolak (p20) en Ilona Hartlief (p27).

Maart, 2015

somo

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen

Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam
Nederland

T + 31 (20) 6391291
F + 31 (20) 6391321

info@somo.nl
www.somo.nl

